

YASANIN AMACI ÖZELLEŞTİRMEYDİR!

Ahmet Alpay Dikmen

e-posta: dikmen@politics.ankara.edu.tr

Uzun yıllardır ideolojik olarak hazırlığı yapılan ve Nisan ayı başında gündeme alınan “Kamu Yönetimi Temel Kanunu Tasarısı” kamu yönetimi alanında köklü değişiklikler getirmektedir. Aslında söz konusu değişikliklerin hepsinin izlerini/sözlerini AKP Acil Eylem Planında bulmak mümkündür; Tasarı, Acil eylem Planı’nda verilen sözlerin bir kanun tasarısı formatında yeniden üretilmesinden öte birşey değildir.

AKP’nin Acil Eylem Planı aracılığıyla kimlere ne söz verdiği, belki de en önemli nokta olarak karşımıza çıkmaktadır. İlk söz, 5 Nisan 2003’de 4. Gözden Geçirme Raporu’nda IMF’ye, kamu yönetimi reformunun gerçekleştirileceğine dair verilmiştir. Dolayısıyla, son zamanlarda çıkan hemen bütün yasa tasarıları gibi bu tasarının arkasında da IMF, Dünya Bankası, Dünya Ticaret Örgütü gibi “küresel idare kuruluşları” vardır. Bunun dışında 4 Nisan 2003’de Erdoğan ve Gül ikilisinin, TOBB, TÜSİAD, Koç Holding ve Doğan Holding yetkilileriyle görüştüğü ve “kamuda istihdam fazlası olduğunu” –bir kez daha-- saptadıkları bilinmektedir. Yani sac ayağı tamamlanmaktadır: Tasarı, *hükümet-küresel idareci kuruluşlar-sermaye* üçgeninin katkılarıyla çıkartılmıştır. Sanırım bu uygulama da yeni tür bir “yönetişim” uygulaması olsa gerektir....

Tasarıda merkezi hükümete dair düzenleme çabası “yasaklama, denetleme ve daraltma” kavramlarıyla açıklanabilecek bir çerçevede yürütülmektedir. Bu çaba elbette küreselleşme ideolojisinin “yerelleşme-bölgeselleşme” programıyla uyumludur ve küresel idare kuruluşları ve çok ülkeli şirketlere yeni kanallar açmanın en etkili yollarından birisi olarak karşımıza çıkmaktadır. Büyük projeler açısından her zaman yetersiz kalmaya mahkum olan yerel idari yapılar “demokratikleşme- yerelleşme- bölgesel kalkınma- stratejik planlama” laflarıyla ön plana çıkarılmakta; bu yolla, hem yönetsel yapıların politik manipülasyonu hem de kamu hizmetlerinin özelleştirilmesi (GATS süreci de devreye girince uluslararası sermayeye devri) daha kolaylaşmaktadır. İdarenin merkez teşkilatının güçsüzleştirilmesi kısaca dört önemli icraat ile olanaklı kılınmaktadır: 1) Bazı Bakanlıkların (Milli Eğitim, Sağlık, Sanayi ve Bayındırlık, Kültür, Turizm, Tarım, Orman, Çevre, Gençlik ve Spor, vd.) taşra örgütleri ile Köy Hizmetleri ve trafik hizmetlerinin yerel yönetim birimlerine devri; 2) “piyasada üretilebilen mal ve hizmetleri üreten kuruluşların kapatılması” (geçici madde 4); 3) esnek istihdam, sözleşmelilik ve performansa dayalı yeni bir personel rejimi sistemine geçilmesi; 4) merkezi yönetim için “yerel yönetimlerin görev alanlarında teşkilat kuramama ve doğrudan harcama yapamama” yasağı getirilmesi.

Diğer yandan yerel yönetimlerin güçlendirilmesi amacıyla, “yerinden yönetim, yönetişim” ilkelerinin hayata geçirilmesi ve merkezin “idari vesayeti” yerine, “performans denetimi” hedeflenmektedir. Yerel yönetimlerin güçlendirilmesi hem bu kuruluşlar eliyle yürütülecek kamu hizmetlerinin sayısını artırmakta hem de bu kuruluşlara belde hizmetlerini yerine getirmek amacıyla ek olanaklar tanımaktadır. Yerel yönetimler üzerinde yapılan düzenleme tamamıyla kamu hizmetlerinin özelleştirilmesini kolaylaştırma, hizmeti ticarileştirme ve hizmetin denetimini ticari performans kriterlerine kavuşturmaya; kamunun ticarileşmesi ve ticari kriterler etrafında iş yapmasını, personel almasını veya işten çıkartmasını örgütlemeye yöneliktir.

Tasarının düzenlemeyi hedeflediği üçüncü boyut ise kamu personel sistemini hedef almaktadır. Personel rejimindeki düzenlemeler esnek çalışma biçiminin getirilmesi, kamu

çalışanlarının sözleşmeli hale getirilmesi, toplam kalite yönetiminin uygulanması, performansa bağlı ücret sistemine geçilmesi ve norm kadro gibi emek kesimini güçten düşürücü uygulamaları hayata geçirmeyi hedeflemektedir. AKP Acil Eylem Planında da ilkeler şeklinde yer alan düzenlemeler, kısaca, kamuda, iş güvencesi olmadan, piyasa tipi bir sözleşmeliliği yerleştirmeyi hedeflemektedir. Yerel yönetimlere devredilecek kamu çalışanı sayısı 1 milyon civarındadır. Dolayısıyla, kamuda istisnai olan sözleşmelilik durumu genel durum haline getirilmeye çalışılmaktadır. Bunun iki önemli sonucu olacaktır. Birincisi siyasi kadrolaşmanın önünü açacak olmasıdır. İkincisi ise, kamu hizmetlerinin özelleştirilmesi uygulamalarını güçlendirme, buna popüler destek sağlamaktır. Norm kadro uygulamaları ile desteklenen sistem, kamu personeli sayısında daraltmaya gitmekte, yerel birimlerin kamu hizmeti vermelerinin olanaklarını fiziksel olarak ortadan kaldırmaktadır. Dolayısıyla, “devletin gücü yok; istiyorsanız özel sektörden alın, piyasa koşullarında alın” söyleminin halk katmanlarına dayatılmasının maddi zemini oluşturulacaktır. Diğer bir hedef ise, performansa dayalı ücret kriterlerinin hayata geçirilmesidir. Bu, kamu işletmeciliği anlayışının güçlendirilmesi, kamu hizmetine özel sektör mantığının hakim kılınmasından başka bir şey değildir. Üstelik, performans kriterlerine öznel, politik vb. yaklaşımların etki etmeyeceğini kimse iddia edemez. Dolayısıyla bu sistem, politik kadrolaşmalara engel teşkil edecek bir yapılanmayı da garanti etmemektedir. Kaldı ki, ABD kamu yönetimindeki siyasi atamalar siteminden ödünç alınan bir yaklaşımla üst düzey bürokratların atamalarının da “hükümetin görev süresi ile sınırlandırılması” (madde 63) tasarıya alınmıştır. Dolayısıyla Tasarı, siyasi atamaları kanunlaştırmayı hedeflemektedir. Diğer yandan yeni personel rejimi, sendikal örgütlenmeyi de daraltıcı etkilerde bulunacaktır. Toplam kalite yönetimi uygulamalarıyla desteklenmekte olan sistem, çalışanların yaratıcılıklarını geliştirme iddiasıyla, çalışanlar arası dayanışmayı ortadan kaldırmaya, insanları tek tipleştirmeye ve piyasa kuralları içerisinde 24 saat işini düşünen, bunu yapmak zorunda bırakılan insanlar yaratmayı hedeflemektedir.

Sonuç olarak kanun tasarısı, neo-liberal ideolojik donanımla oluşturulmuş; IMF'nin ve sermayenin izlerini taşıyan; ulusal kalkınma istencine son verip bölgesel planlama, stratejik planlamaya geçmeyi, devletin yoksul halklar karşısında görevden kaçmasının yollarını hazırlayan; emeği köleleştirmeyi hedefleyen; ABD kamu yönetimi sistemi özentisiyle hazırlanmış; popülist, seçim yatırımı niteliğindeki politikaları kamu örgütlenmesi içerisinde ön plana çıkartan; Türkiye'nin yerel birimler eliyle uluslararası sermayenin güdümüne sokulmasını öngören ve belediyelerin fütursuzca uluslararası piyasalardan borçlanmasına olanak tanıyan; “yerelde hizmet verme” söylemiyle kamu hizmetlerinin özelleştirilmesinin kılıflarını hazırlayan; dolayısıyla bu hizmetlere gereksinim duyan yoksul kesimleri yalnız bırakan bir tasarıdır. Bu nedenlerle, sermayenin topyekün saldırısı niteliğinde olan bu tasarıya emekten yana olan ve halkların refahını özleyen herkesin karşı çıkması toplumsal bir sorumluluktur.